

Cun risguard dalla selvaschina

Activitads dil sport da neiv cun mied e mesira

DA HANS HUONDER / ANR

■ Avon biebein diesch onns ein las empremas zonas da ruaus en favur dalla selvaschina vegnidas realisadas. Oz ein ellas enconuschentas a biars, mo tonaton sto adina puspei vegnir constatau surpassaments.

Il temps d'unviern drova la selvaschina surtut il ruaus. Quei ei necessari per che sia energia basti da survivor ils meins cun neiv e ferdaglia. En loghens cun territoris da skis ed attractivs per far turas eis ei per quei motiv necessari da procurar per zonas che porschan quei ruaus. Persunas che serendan ordeifer las pistas ston esser informadas davart quellas. Per derasar l'informaziun ein differentas campagnas vegnidas lantschadas ils davos onns. «Nus constatein ch'ei dat adina daplì persunas che risguardan quellas zonas. Deplorablamein dat ei denton era adina puspei excepziuns», di il guardiaselvaschina *Werner Degonda*. Avon dus onns ha il cantun presentau in concept da pavlar la selvaschina en temps cun bia neiv per il territori dalla Cadi. «Il mu-

Excursiuns cun skis da turas e giannellas ein el trend.

KEYSTONE

ment havein nus aunc previu neginas mesiras concretas. Nus persequitein denton la situaziun cun tutta atenziun. En cass d'ulteriura

neiv vegnin nus a stuer far ponderaziuns d'agir», di Werner Degonda. Grondas sperditas d'animals selvadis sco avon treis onns duein

vegnir impeditas cun mesiras da pavlar.

➤ PAGINA 3

Respecta tes cunfins – era ella natira

Zonas da ruaus adempleschan lur funcziun sulettamein sch'ellas vegnan risguardadas

DA HANS HUONDER / ANR

■ **Igl unviern ei cheu e cun el era il sport da neiv. Cun skis da turas e gianellas ein ils davos cantuns dalla muntogna contonschibels. Il conflict cun la selvaschina ei cheutras programmas. Cun differentas campagnas e plirs mieds d'informaziun vegn fatg attent ils amitgs dil sport da neiv sils problems che sedattan entras quellas activitads.** La neiv dils davos dis procura plaun a plaun per relaziuns optimalas pil sport da neiv. Prest vegnan ils emprems crests ordeifer las pistas ascendi. Quellas activitads da divertiment pil carstgaun caschunan meinsvart squetsch alla selvaschina che drova duront igl unviern en emprema lingia il ruaus. Quel ei necessaris per ch'ella sappi nezegiar il meglier pusseivel sia energia entochen la fin dil unviern. Disturbis entras il carstgaun san caschunar la mort a biars animals selvadis, seigi animals cun unglia ni era utschleglia.

Respect dalla natira

Enten realisar zonas da ruaus ha il cantun Grischun tschentau novs accents ils davos onns pertuccont la communicaziun e la problematica da disturbi dalla selvaschina. Quellas zonas muossan ch'igl ei pusseivel da respectar la natira e la cultura senza restrenscher las pusseivladads dil turissem. Cun skis da turas e surtut era cun gianellas eis ei daventau pusseivel da serender oz en biars territoris ch'eran pli baul mo malamein contonschibels. Tras quei ei era il factur da canera e da disturbi dalla selvaschina carschius. Dapi igl onn 1989 han las vi-

Il guardiaselvaschina Werner Degonda da Cumpadials.

FOTO H. HUONDER

schnauncas la pusseivladad da scaffir zonas da ruaus per la selvaschina e quei sin fundament dalla lescha da catscha cantunala. Ellas san restrenscher las pusseivladads da penetrar en parts digl uaul ni da pastiras. Sin fundament dalla basa legala han biaras vischnauncas fatg diever ils onns vargai da quei instrumentari e scaffiu en tut rodund 300 zonas en tuttas regiuns dil Grischun. La pagina d'internet www.wildruhe.gr.ch dat sclariment detagliu davart las zonas. Las cartas muossan nua che talas sesanflan. Las zonas da ruaus han vigur legala da miez december entochen la fin d'avrel.

Sensibilisar la populaziun

«La gliעד entscheiva a capir il senn dallas zonas da ruaus e vesa la necessitad da quellas», di il guardiaselvaschina Werner Degonda da Cumpadials. Che quei ei aschia ei il meret dall'informaziun ch'ei cuminada denter auter cun la campagna internaziunala «respecta tes cunfins». Werner Degonda constatescha denton era ch'ils amitgs dil sport da neiv fan pli e pli attents in l'auter sin quellas zonas da ruaus. La Cadi ch'ei stada el cantun Grischun ina dallas empremas regiuns cun zonas da ruaus e che ha era informau publicamein davart quellas dumbra il mument 21 zonas en favur dalla selvaschina. Ina ga ni l'autra constatescha la survigilanza da catscha era cheu surpassaments: «Tals vegnan annunziati alla procura publica. In surpassament cuosta rodund 450 francs.» Tenor Werner Degonda ein las zonas da ruaus vegnidadas fixadas aschia ch'ellas prendan risguard dalla selva-

schina, mo era d'activitads dil sport d'unviern: «Sco dapertut havein nus era fatg cheu cumpromiss. Nus savein buca serrar entirs territoris e bloccar aschia per exempel turas cun skis. Da nossa vart ha ei denton era adina giu num pesar giu contas zonas da ruaus ch'ei basegna insumma.» En connex cun la revisiun dall'ordinaziun tier la lescha federala da catscha vegn fatg il mument ponderaziuns concretas da sfurzar ils cantuns da muntogna da relaschar zonas da ruaus.

Respecta tes cunfins

Igl october 2009 ei la campagna «respecta tes cunfins» vegnida instradada en Svizra cun differents mieds d'informaziun. Alla campagna separticipeschan oz differentas organizaziuns ed interpresas, denter auter era las pendicularas ni il Club alpin svizzer e la cuminonza dils guides da muntogna. La campagna cumpiglia informaziuns davart las zonas da ruaus sin internet ni era tablas d'orientaziun. Las persunas involvidas el sport da neiv – cunzun ordeifer las pistas – ein vegnidadas concernent ils cunfins ch'ei da respectar en connex cun la protecziun dalla selvaschina. «Las activitads cun skis da turas e gianellas han priu ina nova dimensiun. Oz semova ferg bia gliעד ordeifer las pistas, quei ch'era pli baul buc il cass en quella moda e maniera», di Werner Degonda. Per quei motiv ei l'informaziun dalla gliעד d'eminenta impurtonza.

Indicaziuns e finamiras dalla campagna ein da catter sin la pagina d'internet www.respektiere-deine-grenzen.ch